

5. Створення і апробація моделі міждисциплінарної взаємодії в команді фахівців супроводу.

6. Моделювання компонентів і змістовного наповнення інклюзивного освітнього середовища.

Для вирішення даних завдань створена, на наш погляд, дієва система, яка включає спеціалістів Миського департаменту освіти, представників громадських організацій міста, фахівців кафедри здоров'я людини і корекційної освіти ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, здатних комплексно здійснювати освітню, методичну і консультативну підтримку педагогічних колективів інклюзивних освітніх установ.

Ця мережа по розвитку інклюзивної освіти

є ефективно функціонуючою ланкою в методичному, інформаційно-аналітичному і практичному плані. Запропонована система реалізує методичні і інформаційно-аналітичні напрями діяльності, а також служить реальним практичним майданчиком для підготовки фахівців, підвищення їх кваліфікації, надання спеціалізованої допомоги населенню в діапазоні від раннього віку до закінчення вищої освітньої установи, на всіх рівнях інклюзивної освітньої вертикалі.

Інклюзивна освіта підтримана законодавчо, обґрунтована міжнародними вимогами і процесами світової інтеграції. Зарубіжний досвід показує, що цей процес вимагає багато часу і залучення спеціалістів різних напрямків та громадськості.

Література

1. Колупасва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупасва. — К. : Самміт-Книга, 2009. — 272 с.
2. Романовський О. Г. Педагогічні умови формування толерантності у майбутніх психологів у вищих навчальних закладах / О. Г. Романовський // Теорія і практика управління соціальними системами. — 2010. — № 3. — С. 29—33.
3. <http://www.specialneeds.ru/>.

УДК 007:304

В. А. Редіна, А. В. Мисюкевич

*Комунальний заклад «Харківська обласна станція юних туристів»
Харківської обласної ради*

Інклюзивна освіта в системі Малої академії наук: із досвіду роботи КЗ «Харківська обласна станція юних туристів»

Редіна В. А., Мисюкевич А. В. Інклюзивна освіта в системі Малої академії наук: з досвіду роботи КЗ «Харківська обласна станція юних туристів». У статті обґрунтовується доцільність використання інклюзивної освіти як одного зі шляхів подолання проблеми дискримінації та соціальної ізоляції дітей із особливими потребами. Комунальний заклад «Харківська обласна станція юних туристів» як один зі складників позашкільної освіти Харківської області має за мету здійснення супроводу та підтримки учнів із особливими потребами та залучення їх до наукової діяльності в системі Малої академії наук України. Автор наголошує на позитивному боці інтеграції дітей із особливими потребами в суспільство, починаючи із загальноосвітнього навчального закладу.

Ключові слова: інклюзивна освіта, інтеграція, діти з особливими потребами, наукова діяльність.

Редина В. А., Мисюкевич А. В. Инклюзивное образование в системе Малой академии наук: из опыта работы КО «Харьковская областная станция юных туристов». В статье аргументируется целесообразность использования инклюзивного образования как одного из путей решения проблемы дискриминации и социальной изоляции детей с особыми потребностями. Коммунальное учреждение «Харьковская областная станция юных туристов» как одна из составляющих внешкольного образования Харьковской области имеет целью осуществление сопровождения и поддержки учащихся с особыми потребностями и привлечения их к научной деятельности в системе Малой академии наук Украины. Авторы отмечают положительные стороны интеграции детей с особыми потребностями в общество, начиная с общеобразо-

вального учебного заведения.

Ключевые слова: *инклюзивное образование, интеграция, дети с особыми потребностями, научная деятельность.*

Redina V., Misukevich A. Inclusive education in the system of the Junior Academy of Sciences: the experience of the CO «Kharkiv regional station of young tourists». In the article the feasibility of using inclusive education as a way to overcome the problem of discrimination and social exclusion of children with special needs is reasoned. Communal establishment «Kharkiv regional station for young tourists» as one of the components of school education of Kharkiv region aims to support the implementation and support of students with special needs and their involvement in research activities in the system of the Small Academy of Sciences of Ukraine. The author emphasizes the positive aspects of integrating children with disabilities into society, starting with a comprehensive educational institution.

Keywords: *inclusive education, integration of children with special needs, scientific activity.*

Позашкільна освіта України мала і має потужний потенціал, її відкритість, мобільність, демократичність, гуманістичність як ніколи затребувані. Позашкільні навчальні заклади забезпечують реалізацію потреб, запитів та інтересів вихованців у самореалізації, професійному самовизначенні, розвитку творчих здібностей у сфері культури, мистецтва, наукових знань, техніки тощо. Модернізаційні процеси в позашкільній освіті мають слугувати меті забезпечення динамічності, диференціації та індивідуалізації навчально-виховного процесу як соціального явища, яке, будучи природною складовою життя, надає змогу ефективно розкривати й реалізувати життєві та освітні потреби з огляду на еволюцію свідомості особистості та задоволення її інтелектуальних і духовних потреб [2:18].

Отже, мета нашої роботи – показати, що інклюзивна освіта та нерозривно пов'язаний із нею супровід навчання й виховання дітей із особливими потребами є найраціональнішим шляхом соціальної інтеграції цієї категорії населення в суспільство.

Комунальний заклад «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради є однією із складових позашкільної освіти Харківщини, і спрямовує свою діяльність на:

- розвиток видів спортивного туризму;
- удосконалення форм краєзнавчої роботи;
- роботу з обдарованими дітьми, в тому числі із сільської місцевості;
- оздоровлення дітей, організацію їх змістовного дозвілля;
- профорієнтаційну діяльність;
- довузівську підготовку;
- екскурсійну діяльність.

Одним із пріоритетних напрямів роботи КЗ «Харківська обласна станція юних туристів» із обдарованою учнівської молоддю є робота в системі Малої академії наук України.

Мала академія наук України – загальнодер-

жавний науково-громадський проект, спрямований на пошук, підтримку, сприяння творчому розвитку обдарованих, здібних до наукової діяльності учнів, школярів, студентів. Активна діяльність Малої академії наук України сприяє соціалізації та соціокультурній самоідентифікації особистості учня (з огляду на надану можливість спілкуватися з провідними вченими України, відомими педагогами, ровесниками) та допомагає формуванню відповідальної громадянської позиції [1:47].

На базі Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» працюють три відділення МАН:

- історичне (секції історії України, історичного краєзнавства, археології, етнології, всесвітньої історії);
- науки про Землю (секції географії та ландшафтознавства, геології, кліматології та метеорології, гідрології);
- філософії та суспільствознавства (секції філософії, релігієзнавства та історії релігії, соціології, правознавства, журналістики, педагогіки).

Окрім співпраці із загальноосвітніми навчальними закладами в підготовці наукових учнівських робіт, КЗ «Харківська обласна станція юних туристів» тісно співпрацює зі спеціалізованими навчальними закладами, де учні мають обмежені можливості й потребують особливого підходу.

На жаль, поки що загальнодержавний процес інтеграції молоді з інвалідністю у вищі навчальні заклади та їх залучення до наукової діяльності відбувається стихійно завдяки зусиллям самих учнів, їхніх родичів, волонтерів чи просто небайдужих людей. Тим часом, викликом сьогодення для кожної цивілізованої країни є забезпечення права людей із інвалідністю на інклюзивну освіту на всіх рівнях без дискримінації та на основі рівності [3:90].

Очевидно, що успішність пошукової роботи

учнів із інвалідністю залежить не тільки від їхніх здібностей і здатності пристосуватись до інтегрованого освітнього середовища, але й від пристосованості навчального закладу до потреб учня з інвалідністю, підготовленості педагогічних кадрів до викладання в інтегрованому середовищі і морально-психологічного клімату під час заняття та індивідуального спілкування з дитиною [4]. Тому завданням КЗ «Харківська обласна станція юних туристів» є залучення до наукової діяльності, а саме до роботи в Малій академії наук, дітей із особливими потребами. На сьогодні гурткова робота педагогів Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» ведеться на базі таких спеціалізованих навчальних закладів: Комунальний заклад «Харківська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат І–ІІІ ступенів № 8» Харківської обласної ради, Комунальний заклад «Харківська загальноосвітня санаторна школа-інтернат І–ІІІ ступенів № 9» Харківської обласної ради, Комунальний заклад «Харківський санаторний навчально-виховний комплекс № 13» Харківської обласної ради, Комунальний заклад «Куп'янська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат» Харківської обласної ради, Харківська обласна спеціальна гімназія-інтернат для сліпих дітей ім. В. Г. Короленка.

Учні вищезазначених навчальних закладів мають вади здоров'я, а саме проблеми із зором, серцево-судинною системою, опорно-руховим апаратом тощо. Та жодна з перелічених хвороб не має стати на перешкоді до мрії знайти себе в науковій діяльності та пов'язати з нею майбутнє. «Освіта має надаватися в межах можливого, у загальноосвітніх школах, без будь-якого вияву дискримінації стосовно дітей та дорослих інвалідів» [4:129], – така офіційна позиція європейської спільноти була висловлена ЮНЕСКО, Комісією з прав людини: «Оскільки в більшості випадків інвалідність сама по собі не є перешкодою, дискримінація – ось що перешкоджає дитині отримати освіту в загальній системі» [4:129].

Позашкільною освітою КЗ «Харківська обласна станція юних туристів» охоплено 149 учнів із особливими потребами, що становить близько 10 % від загальної кількості вихованців закладу. Ці діти є активними учасниками, призерами та переможцями Всеукраїнських експедицій, конференцій та конкурсів туристсько-краєзнавчого напрямку.

В Україні немає єдиної офіційної термінології для характеристики дітей із особливими

освітніми потребами. В законах України про освіту зустрічаються такі терміни, як «діти, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку» та «особи, які мають вади у фізичному чи розумовому розвитку і не можуть навчатися в масових навчальних закладах», «молодь з інвалідністю», «діти з тяжкими порушеннями розвитку», «діти з обмеженими можливостями здоров'я» тощо. Усі ці терміни співвідносяться з медичною суспільно-соціальною моделлю.

На нашу думку, для того, щоб досягти певних результатів у навчанні та вихованні дітей із особливими потребами, потрібно дотримуватися основних принципів інклюзивного навчання, а саме:

1. Всі діти мають навчатися разом у тих випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними.

2. Школи мають визнавати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів, узгоджуючи різні види й темпи навчання.

3. Забезпечення якісної освіти для всіх завдяки відповідному навчально-методичному забезпеченню, застосуванню організаційних заходів, розробці стратегії викладання, використанню ресурсів і партнерських зв'язків зі своїми громадами.

4. Діти з особливими освітніми потребами мають отримувати додаткову допомогу, яка може знадобитися їм для забезпечення успішності процесу навчання [5:93].

На нашу думку, навчання в Малій академії наук корисне як для дітей із особливими освітніми потребами, так і для інших дітей, членів родин та суспільства в цілому. Взаємодія зі здоровими дітьми сприяє фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей із особливими освітніми потребами. При цьому діти з типовим рівнем розвитку демонструють відповідні моделі поведінки дітям із особливими освітніми потребами й мотивують їх до розвитку та цілеспрямованого використання нових знань і вмінь. Взаємодія між учнями з особливими освітніми потребами та іншими дітьми під час написання та захисту робіт МАН сприяє налагодженню між ними дружніх стосунків, їх соціалізації. Завдяки такій взаємодії діти вчать-ся природно сприймати й толерантно ставитися до людських відмінностей, вони стають більш чуйними, готовими до взаємодопомоги.

Література

1. Лісовець О. В. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України : [навч. посіб.] / О. В. Лісовець. — К. : Академія, 2011. — 256 с.
2. Конвенція про права інвалідів. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН №61/106, прийнята на Шістдесят першій сесії ГА ООН 13 грудня 2006 року (неофіційний переклад). — К. : Вид. Представництва ООН в Україні, 2008. — 40 с.
3. Національна доповідь «Про становище інвалідів в Україні» / вид. Міністерством праці та соціальної політики України. — К., 2008. — 200 с.
4. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади : монографія / А. А. Колупаєва. — К. : Педагогічна думка, 2007. — 458 с.
5. Таланчук П. М. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі : навч.-метод. посіб. / Таланчук П. М., Кольченко К. О., Нікуліна Г. Ф. — К. : Соцінформ, 2004. — 128 с.

УДК 316.614–056.26(075.8)

***В. В. Семенец, О. Г. Аврунин, Т. В. Носова,
Я. В. Носова***

Харьковский национальный университет радиоэлектроники

Проблемы инклюзивного образования

Семенец В. В., Аврунин О. Г., Носова Т. В., Носова Я. В. Проблемы инклюзивной освіти. У сучасному суспільстві гостро стоїть проблема навчання осіб із особливими потребами. Рішення даної проблеми представляється можливим шляхом проведення політики інклюзії, важливою частиною якої є дистанційна освіта, і як наслідок, впровадження інтерактивних методів навчання, адаптованих під студентів з особливими потребами. У статті також розглядаються засоби навчання і процес навчання, як узагальнена схема взаємодії студента з викладачем, а також вплив різноманітних факторів на процес навчання.

Ключові слова: *адаптація, інтерактивність, інклюзія, навчання, освіта дистанційна.*

Семенец В. В., Аврунин О. Г., Носова Т. В., Носова Я. В. Проблемы инклюзивного образования. В современном обществе остро стоит проблема обучения лиц с особыми потребностями. Решение данной проблемы представляется возможным путем проведения политики инклюзии, важной частью которой является дистанционное образование, и, как следствие, внедрение интерактивных методов обучения, адаптированных под студентов с особыми потребностями. В статье также рассматривается средства обучения и процесс обучения, как обобщенная схема взаимодействия студента с преподавателем, а также влияние различных факторов на процесс обучения.

Ключевые слова: *адаптация, интерактивность, инклюзия, обучение, образование дистанционное.*

Semenets V., Avrunin O., Nosova T., Nosova Ya. The problems of Inclusive Education. In modern society, the problem of training of persons with special needs is topical. The solution to this problem is possible through a policy of inclusion, which is an important part of distance education, and, as a consequence, the introduction of interactive teaching methods adapted for students with special needs. The article also examines the training and learning process as a generalized scheme of interaction of a student with a teacher, as well as the influence of various factors on the process of learning.

Keywords: *adaptation, interactivity, inclusion, training, education distance.*

Инклюзия – это политика и процесс, которые обеспечивают полное участие всех членов общества во всех сферах жизнедеятель-

ности [1:100–110].

Основной концепции инклюзивного образования являются принципы, что все дети и мо-